

“MADUN KONUŞABİLİR Mİ?”

Kültür ve medeniyetlerinin izlerini kaybetmiş ve melezleşmiş toplumların dili de yok olmuştur. Diliniz yoksa bilginin üretilmesine gücünüz de yoktur. O nedenle bu gün “bilgi” üreten toplumların diliyle düşünmeye mahkûm olmuş durumdayız. Mankurtlaşmanın altında yatan saik bu. Coğrafyalarımızla birlikte zihinlerinizin de zaman içinde işgal edilmesine dönüşen süreci içinde yaşarken fark edememiş olmak. Atalarınızın nasıl yaşayıp nasıl düşündüklerine dair özgürleştiğinizi sandığımız dönemlerde dahi geçmişe ilişkin hatırladığınız bir şeyin olmama hali. Kolonileştiğiniz için onlar gibi yaşamaya ve düşünmeye mahkûm hissedersiniz kendinizi.

Bizler bu tarihi sürecin farkında olarak didinen bir grup insan düşünmeye ve bir dili işlemeye çalışıyoruz. Bu dilin ilkesi “**kamu kaynaklarından abone kaydetmez**” yaklaşımıyla ortaya koyduğumuz davranış dilidir. Bu dili anlayabilen birileri bugünlerde olmayabilir ama zamanla anlaşılacaktır. Kolonileşmişseniz her müesseseniz onlar tarafından yeniden kendi çıkarlarına uygun inşa edilmiştir. O nedenle yapının içinde kalarak kendinizi inşa edebilme şansınız olmaz. Onun yanı sıra alanın, sahanın dışına çıkmanız ve oyunun kurallarını reddederek yalnızlaşmanız gerekir. Bunu “**Sati**” olarak görerek, intihar diye adlandıranlar olabilir. Olsun. Kolonyal bir evlilikten daha anlamlı bir şey en azından. Bu “**Sati**”liği kutsayarak başka bir çerçeveden kolonyal milliyetçilik üretmiyoruz. Onun için “**Madun konuşabilir mi?**” diyoruz. Madun konuşmalı ve bize çektiği tüm acıları anlatmalı. Sanat ve edebiyat onun dili olmalı. Yoksa bir anlamı var mı? Amerika’nın keşfi diye bir durum yok. **Aztek, İnka, Maya** uygarlıklarının katlinin yaşandığı bir süreç var. Buradan Oksidental bir yaklaşımla öteki yaratma çabamız da yok. Tek gerçekimiz kendimizi ifade etme biçimimiz olan farklı, duyarlı, özgün bir hayatımız var. Bu hayatı sürdürme çabamız var. Madun o nedenle konuşabilmeli. Madunun bir dili olmalı. Madunun dili olmaya evrenselde devam edeceğiz.

akalemler

- Selim TUNÇBİLEK
“Edebiyat Nedir?”
- İbrahim SAVAR
“Edebiyat Nedir? Ne İşe Yarar?”
- Pınar ALKIŞ
“Yazın İhtiyaç mıdır?”
- Neva SELÇUK
“Söz Meclisten Dışarı”
- Beste BEKİR
“Taşra Edebiyatı:
Yerelden Evrenselliğe Yolculuk ”
- İlknur Ulaş AKIN
“Affetmeyi Öğret Kalbimize”
- İlker İLGÜN
“Edebiyat ve Hayat”
- Burhan KALE
“İnsana İnsanca Yönelmek”
- Selçuk ŞAMİL
“Beyaz Bulut”
- Kübra KIZILTOPRAK
“İktisatlı Yaşamak”
- Ahmet Rıfat İLHAN
“Hayaller”
- Nilüfer ÇEKEN ÖZBAY
“Veda”
- Işık TEKİN
“Edebiyat”
- Kurtuluş ÇELEBİ
“Gün Kurusu”

EDEBİYAT NEDİR?

Selim TUNÇBİLEK

İnsanlık birikimlerine katkı sunmak ancak kendi kültürel yargılarınız sonucunda oluşturduğunuz değerler çerçevesinde yaptığınız tarifler, tanımlar ve kavramlar aracılığıyla olabilir. Dünyaya ve çevreye etkiniz de ürettiğiniz o kelime ve kavramların uzak coğrafyalarda dile gelmesi, hatırlanması ve yaygınlaşmasıyla mümkün olur. Üretmiyorsanız sizi birileri niçin ansın? Bu mümkün değildir.

Türkçe dünyanın en kadim dillerinden biridir. Böylesine kadim bir dilin birikimlerinin içinde kendi deneyimlerinin sonucu kavram ve kelimelerin çoğunlukta olarak yer alması, köken olarak kendi dil geçmişine yaslanarak kavramlar üretmesi, yaratıcı ve üretici toplum yapısının en belirgin göstergelerinden olsa gerektir. Ne yazık ki Türk medeniyet dili uzun yıllardır evrensel kavramlar üretmekte yetersiz kalmaktadır. İlimin böylesine çeşitlendiği dönemlerde toplumsal hayatın da aynı oranda değiştiği ve dönüştüğü süreçlerde daha üretken yapıda olmamız gerekmez mi? Mesela “Edebiyat” veya Türkçe söylenişle “Yazın” nedir diye kültürel birikimlerimiz olan yazılı kaynaklara el attığımızda bizi tatmin eden doyurucu bir tanımla karşılaşmamış olmak üzücü değil mi? Bu çerçevede edebiyatın kapsayıcı tanımı nerede var diye ciddi birikimlerimizden bir olarak Türkiye Diyanet Vakfının hazırlamış olduğu İslam Ansiklopedisi’nin edebiyat maddesine baktım. İlgili maddeyi çok kıymetli edebiyat profesörlerimizden rahmetli Hocamız Orhan Okay hazırlamış. Maddede edebiyat nedir sorusuna bir cevap aramanız boşuna. Zira hoca kelimenin tarihi sürecini, gelişimini madde konusu yapmış. Edebiyat kelimesinin anlam kökü bağlamında malumat sahibi olurken kelimenin bu gün için toplumda ortak değer olarak ne anlaşılması gerektiğine dair tarif yapılma gereği duyulmamış. Böylesine yetkin bir

kalemin bundan kaçınmasını anlamak oldukça güçtür. En azından sözlük bağlamında bir tanımının okura aktarılması da gerekli diye düşünülemez miydi?

Başka bilgi kaynaklarına baktık ve gördük ki benzer yaklaşımlar oralarda da devam etmiş. Edebiyat kavramını günümüz kültür, sanat, estetik değerler, kültürel birikimler, sanat farklılıkları bağlamında ve çeşitlenen edebi yaklaşımlar ışığında güncelleme gereği hissetmiyoruz. Yani içinde yaşadığımız olgunun ne olduğunu, nasıl olması gerektiğine kafa yormuyoruz. Neden gereksinim duymuyoruz bilemiyorum. Ayrıca güncel bir tanım ortaya koymak niçin fazla bir birikim oluşturma gayretimizin eksikliğini her alanda hissedilir kılıyoruz. Bu ve benzeri durumlar toplumsal ümitsizliğimizin artmasına neden oluyor. Zira kendi köklerimizden kopuk bir dil dünyası inşa ederek o dünyanın içinde huzurlu olmak gibi beyhude çaba içinde kıvrıyoruz. Anne kucağından daha güvenilir bir yer olmadığı gibi ana dilimizden daha huzur verici ilişki ve iletişim imkânı bulmamız mümkün değildir.

Zaman değiştiğiçe haberleşme ve iletişim teknikleri değişiyor ve ona dair yeni kavramlar ve kelimeler üretiyorsak dil birikimlerimizi de bu çerçevede yeniden tanımlama ihtiyacı duymamız olağan bir olgu değil mi? Dilin işlenmesi dediğim hadise zaten bu ve benzeri yöntemlerle olmuyor mu?

Edebiyatımızın öncü kalemlerinden Şinasi Fenn i edep, ilmi edep, kelimesini kendi döneminde kullanarak oradan edep kökünden edip ve edebiyat kelimesi dilimize yerleşmiş. Günümüzde kimse yazar için edip kelimesini kullanma gereği duymuyor. Yazarın “edipten” uzaklaşmasından olabilir mi? Edebiyatın ne olduğu veya ne olması gerektiği konusunda da ortak zihinsel

birikimlerimizle ürettiğimiz, üzerinde anlaştığımız kavramlarımızdan olduğunu söylemekte zorlanıyoruz.

Yazı kelimesinin dilimizde iki karşılığı önemlidir. Biri yazı yaban anlamına gelen geniş uçsuz bucaksız alan, dışarı, dağ, çöl, ova, anlamındaki yazı. Diğeri ise kelimelerle düşünce inşa etmek yazmak, yaymak eyleminde kullandığımız yazı. İkisinde de dikkat çeken unsur sahanın genişliği, köken olarak aralarında bir akrabalık bağ olduğu açık.

Peki, o halde edebiyat ve yazın denildiğinde bu gün toplum neyi anlaması gerekir? Yani edebiyatın insan ile ilişkisinde ortaya nasıl bir olgu ve tanım çıkabilir?

Okurda duygu, düşünce ve hayallerle heyecan oluşturup, merak uyandıran, yarattığı bu uyarıları estetik hazza dönüştürüp hayatı; zevk duyulacak hale getiren, insanı yarattığı özel dille mutlu kılarak bilgilendiren, içsel bütünlüğün içinde felsefi derinliği ile kendine has anlam üreten yazılı sanata edebiyat denilir diyebiliriz.

Bu yönüyle edebiyat hayatı, hayatta edebiyatın biçim, konu ve yöntemlerini belirler. Her edebi metnin kendine özgü bir mimarisi vardır. Bu metnin yapısını oluşturur. Roman, şiir, hikâye, deneme vs gibi türler içte bu içsel bütünlüğün oluşturduğu tutarlılıkların tümel adıdır. Edebiyat metinleri aynı zamanda felsefi derinlikleri olan metinler oldukları için bir düşünceyi, duyguyu, akılla aktarırlar. Duygu ve düşüncenin aktarımı ise değer yargılarını da içerir. Bu değer yargıları insanın nitelik ve doğasını ortaya çıkarır bu nedenle edebiyatın meselesi insandır. İnsanı dille hayatın içinde kendi vicdanı ve doğasına uygun anlatımları başarılı edebiyat metinleri olarak görürüz. Edebiyat eserleri ne anlattıkları ile nasıl anlattıklarıyla güçlü veya zayıf metinler olarak hatırlanırlar ve biri birinden ayrılırlar.

İnsanın biyolojik oluşumunun dışındaki karakter veya kişilik dediğimiz kimliği ürettiği dil

ve yaşadığı hayatın içindeki davranışlarında gizlidir. İnsandaki kişilik ve karakter dediğimiz asıl kimliğini oluşturan ana unsur içinde yetiştiği kültürle ve çevreyle biçimlenir. Bu çevre anlatının doğal yapısını belirler. Edebiyat metninin dili işte bize bütün bu şifreleri doğru okumamızı sağlar. İnsanlar birbirlerini ancak hikâyeleri üzerinden tanırlar. Edebiyat örgüsü hangi türle ortaya konursa konsun onda anlatılan insanın hikâyesi, akı, tercihleri, ıstırapları, kaygıları, endişeleri, korkuları, şüpheleri, arzuları, hayalleri vardır.

Diller yarattıkları edebiyat aracılığıyla insanlık medeniyetine katkı sunarlar. Bu katkı insanlığın ortak dilinde ve hafızasında dolaşıma soktuğunuz kavramlar ve tanımlamalar vasıtasıyla hissedilir. Hangi alanda olursa olsun Türkçe eserleri okursanız okuyun neredeyse tamamına yakınında yabancı düşünörlere atıflar yapıldığını görürsünüz. Yine bu atıflarda kendimize ait kılınmış ama başka medeniyet dairesinde yaşayanlarca da kabullenilecek, kendilerinde de hissedilen bir eksikliği tamamlayacak katkılar sunmakta zorlandığımızı söylemeliyiz. Bu yönümüz her alanda yeterince düşünce üretmediğimize dair açık bir göstergedir. Eleştirmek dediğimiz olguyu kötölemek, yadsımak olarak anladığımızdan olsa gerek ki içini dahi tam anlamıyla dolduramadığımız şeylerle böbürlenmeyi kazanç sayma gafletine düşüyoruz. Bizi karanlığa sürükleyecek olan bu davranış ve anlayıştan kurtulmamız gerektiği açıktır. Kendimize ait kavramlar ve tanımlar üretmediğimiz sürece dünyamızı zenginleştiremediğimiz gibi üreten toplumların ve medeniyetlerin ağında kıvraniyor olmaktan kendimizi kurtaramayız.

Edebiyat nedir sorusuyla değerlendirmesini okurun yapacağı, kendi alanımızda ihtiyaç duyduğumuz güncel bir farkındalık boşluğunu, bizce küçük, kıymetsiz bir tanımla dolduralım demiştik. Her edebiyatçının üstlendiği işleve göre kendince bir tanımının da olduğunu göz ardı etmeden tabii...

EDEBİYAT NEDİR? NE İŞE YARAR?

İbrahim SAVAR

Günümüz, her şeyin işleviyle, gerekliliğiyle değerlendirildiği bir gün. Doğru bir tavır mı? Tartışılır. Bu sorgulama, yaşamı kolay kılmaya dönükse faydalı. Gelişme ancak bu yolla olur. Fakat edebiyatın bile gerekliliği sorgulanır hale geldiyse o zaman birilerinin itiraz etmesi gerekir. İtiraz ediyoruz!

Metanın, paranın oldukça önemli bir itibar kaynağı haline gelmesi özellikle genç kuşaklar için bu sorgulamayı makul hale getirmiştir diyebiliriz. Yargılamayalım. İzah edelim.

İnsanlarda estetik anlayış tabii gelişen bir duygu olmalı. Modern zamanlarda şeylerin ihtiyaçtan öte güzel de olmasının istenmesi alışıldık bir durumdur. Örneğin yıllarca okullarda oturduğumuz tahta sıralar bir ihtiyacı karşılar. Fazlasıyla sağlam malzemelerden yapılmışlardır. Ancak kimse bu eşyaları alıp evinde kullanmak istemez. Çünkü estetik açıdan yetersizdirler. Üstelik bu güzellik arayışı bugünün insanına has değildir. Arkeolojik kazılarda bulunan kemik veya taş parçalarından yapıma kolyeler, yüzükler bunun bir göstergesi. Demek ki insan güzel olana ilgi gösteriyor, güzeli arıyor. Bu arayışın dile yansımaması mümkün mü?

Edebiyat, en özlü tanımlamayla, güzel söz söyleme sanatıdır. Tarih boyunca bir anlaşma aracı olarak günlük dilin yeterince etkili görünmediği anlarda insanlar, sözün güzelini aramışlar. Bir sevgiliye mektup yazarken, dost bir ülkenin kralına seslenirken, can kulağıyla dinleyen bir insan topluluğuna hitap ederken kelimeleri itinayla seçmiş, yakışanını arayarak cümle ipine asmışlardır.

Her milletin tarih içinde kendi kültüründen var ettiği türküler, maniler, ağıtlar, atasözleri en eski edebi ürünlerdir. Herkesçe kolayca

ifade edilemeyen duyguları, herkesin hissettiği biçimde ortaya koyarak önemli bir işlev yüklenmişlerdir. Kitabî eğitimi sınırlı olan halk kesimleri, toplumda saygın bir yeri olan ozanların vücudunda getirdiği bu verimleri kullanmışlardır. Bir yandan dili zenginleştiren bu kültürel dolaşım bir yandan da dilin konuşanları arasında manevi bir bağ kurmuştur. Sözlü edebiyat, kaynaklısız telifsiz fakat bir dilin, bir milletin kültür kodlarına karakter verecek kadar kuvvetli bir gelenektir.

Edebiyat denince uzun asırlar boyunca akla sadece şiir gelmiştir. Bu süre, bizim edebiyatımızda daha da uzundur. Elbette kalem erbabı düzyazıyı da şiir kadar özenli yazmış, bir üslup tutturmuştur. Fakat düzyazı hayli zaman okur gözünde şiir kadar hürmete layık görülmemiştir. Ahenkli söz dizmek, o sözleri vezne uygun hale getirmek dahası içini ikincil anlamlar yüklenen sözcüklerle bezemek büyük bir hüner kabul edilmiştir. Bizce de büyük sanattır. Bu nedenle özellikle divan şiiri, aynı zamanda okur çevresini de meydana getiren, seçkinler tarafından korunup gözetilmiştir.

Ancak Türk şiirinde estetik arayış zamanla işlevin önüne geçmiş, şiir anlam ihtiyacını karşılayamaz hale gelmiştir. Halk şiirinin aksine geniş halk kesimleriyle olan anlam bağını bütünüyle koparan divan edebiyatı geleneği kitabi bir sanat olmakla yetinmiştir. Karacaoğlan, Köroğlu, Dadaloğlu gibi ozanların dilinden dökülen şiirler halk belleğinde canlılığını koruyarak bize kadar ulaşırken himaye gören divan şiiri, elyazması ciltlerin arasında kalmıştır.

O vakit şu belirlemeyi yapmak mümkündür: Edebiyatın anlam işlevi değerlidir. Geniş kesimlerde karşılık bulan duygu ve düşünceler

sahipsiz kalmaz. Halk belleğinde korunur.

*

Sözlü kültürde zaten önemli bir yer tutan hikâye, Batı edebiyatında büyük açılımlara önayak olan roman ve tiyatro metinleri Tanzimat sonrası bizim yazarlarımızın da eser verdiği alanlar haline gelmiştir. Düzyazıya dayalı türlerin artması, kalemi kuvvetli kimselerce ifade edilen insanlık hallerinin geniş kitleler tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmıştır. Hele gazetenin kolay ulaşılabilir bir araç olarak haberin yanı sıra edebi eserlere de yer vermesi edebiyatın nüfuz alanını ve cephesini genişletmiştir.

Yaklaşık iki asır sonra bugün, edebiyatın bütün basım-yayın faaliyetleri içindeki oranı yeterlidir, demek yine de mümkün değildir. Bugün okul hayatının zorunlu kıldığı durumlar dışında edebi eser okumak bir ihtiyaç değil zevk meselesi olarak değerlendiriliyor. Üstelik bu yanlış çok büyük bir kalabalık tarafından yapılmış doğru gibi algılanabiliyor. Fakat yanlış, yanlıştır. Edebi eserler; sağlıklı bireyler ve sağlıklı insan ilişkileri için gıda kadar, dinlenme kadar gereklidir, önemlidir. Bir örnekle açıklayalım.

Bir arı bir gram bal yapabilmek için onlarca farklı çiçeği ziyaret edip, öz toplar. Sonunda ortaya çıkan bal, çiçeklerin hiçbirine benzemediği halde hepsini içeren ve hepsinden daha leziz mucizevî bir yiyecektir. Balı sevmeyen insan yok gibidir.

Edebi eser, yazar/şair arıların uzun emekler sonunda ortaya koyduğu bal gibidir. Bir romanın satırları, bir tiyatro metninin konuşmaları yahut bir şiirin dizeleri zihinde damıtılmış milyonlarca başka satırın etkisiyle yazılır. Bunları okumak dilin eşsiz çağrışım gücüyle yepyeni fikirlere, duygulara ve açılımlara yönlendirir insanı. Bal kadar lezizdir.

Bununla biter mi edebiyatın yararları? Sıralayalım:

Rafine edilmiş bilgiler içeren eserler, hayatı ve insan ilişkilerini daha iyi anlamamıza yar-

Eser, yazarının sesidir. Okumak, anlatıcı kanalıyla bir yazarı dinlemek gibidir. İyi bir okur aynı zamanda iyi bir dinleyicidir. Dinleme kültürünün artması tüm toplumlar için yararlıdır.

dımcı olacaktır. Yaşamda başarıyı ve mutluluğu yakalamak biraz da buna bağlıdır.

Edebi eser, bir güzel sözler bütünü olarak okunduğu muhataplarının dilini de güzelleştirecektir. Kuşkusuz bu da toplumda nezaketin yerleşmesine katkı sunacaktır.

Tecrübe çok pahalı bir alışveriş ürünüdür. Üstelik

her yerde satılmaz. Yaşamınız karşılığında edinirsiniz. Yazarın kurguladığı hayatlar üzerine düşünürken farkında olmadan hayat deneyimi elde eder, kendi yaşamımızda karşılaşılabileceğimiz durumlara önceden hazırlanmış oluruz.

Hayal kurmak daha iyi bir gelecek için herkese gereklidir. Edebi eserler bireylerin hayal dünyasını genişlettikçe önce bireysel sonra toplumsal refah artacaktır.

Bir kitabı satır satır, sayfa sayfa okumak bir sabır işidir. Sabırlı bireylerden oluşan bir toplumda sükûnet hâkim olacak, tartışmalar yerini hoşgörüyü bırakacak ve mutluluk yaygınlaşacaktır.

Eser, yazarının sesidir. Okumak, anlatıcı kanalıyla bir yazarı dinlemek gibidir. İyi bir okur aynı zamanda iyi bir dinleyicidir. Dinleme kültürünün artması tüm toplumlar için yararlıdır.

Duygudaşlık, merhamet gibi kavramların desteklenmesi ancak aynı duygu ve düşüncelere sahip insanların iletişimi ile mümkündür. Edebi eser, okura bilip tanımadığı insanların zihinlerinin içine konuk olma imkânı sağlar. Okur, benzer insanlık hallerinin bilincine vardıkça başkalarına olan bakışı değişecek, ötekini daha iyi anlayacaktır.

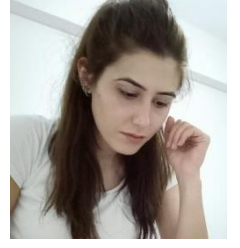
Kısacası edebiyat yaşama anlam katacak, onu değerli kılacaktır. Okumayı ve hayatı ihmal etmeyelim.

*

50. sayısıyla okurla buluşan Akalemler, umuyoruz ki Türk edebiyatında mütevazı ama kalıcı bir iz bırakacaktır. Bu serüvende emek veren tüm yazar ve şair dostlarımızla saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederiz.

YAZIN İHTİYAÇ MIDIR?

Pınar ALKIŞ

Nedir bu bitmek tükenmek bilmeyen anlaşılma isteği? Bir ihtiyaç mıdır yoksa sadece istek mi?

İnsanın anlaşılma ihtiyacı var olduğu anda başlar. İletişim kurabilme dolayısıyla anlaşılma ihtiyacı kelimelerin doğmasına, kelimelerin bütünlüğü de dilin doğmasına etkindir. Dil var olmanın delillerinden biridir.

Kelime... Dil... Yazın... Peki yazın? Yazın ihtiyaç mıdır?

Edebiyat, birçok kaynakta düşünce, duygu, olay ve hayallerin estetik şekilde anlatılması sanatıdır şeklinde tanımlanır. Bana göre edebiyat, çerçevesi olan dünyaya hayalleri bile sığdırma imkânı veren sanattır. Gerçekliğe sığdıramayan ne varsa hayale sığabilir. Hayalin sınırını düşüncenin sınırı belirler. İnsanın düşünürken beyinde konuşmaya devam ettiği (kelimelerle düşünebildiği) gerçeği esas alındığında; düşüncenin genişliğinin kelime dağarcığının genişliğine bağlı olduğunu kabul etmek gerekir. O halde insan düşünebildiği seviyede hayallerini derinleştirir çıkarımı yapılabilir.

Ne kadar uçsuz olsa da hayal, düşünce dünyasında bir zemine oturtulabilir. Ancak zihinde oluşturulan bu zemini kelimelerle somut olarak ifade etmek, düşünceye zemine yerleştirmekten çok daha zordur. İşte bu soyutluğu kelimelerle somut olarak ifade edebilme sanatı edebiyattır.

İnsan için anlaşılma ihtiyacı doyumsuzluk teoremine örnek gösterilebilir. Karşılandıkça artan bir ihtiyaçtır. Bir konuda, olayda, duyguda anlaşılma olmak, her konuda aynı sonucu vermez ancak insanın anlaşılma beklentisi her alanda aynı şiddetle kendini gösterir. Bu du-

rumda anlatım ne kadar başarılı olursa anlaşılma ihtiyacını karşılama ihtimali de o derece artar. İhtiyacın maksimum seviyede karşılanması için insan öncelikle kendisini anlamalıdır. Çünkü anlaşılma için anlatabilmek, anlatılmak için anlamak gerekir.

Edebiyat zıtlıklarla var olan dünyadaki soyut ve somut kavramları anlama ve anlatma ihtiyacını gidermeye aracılık eden bir sanattır. İnsan için birçok olgu farklı şekilde anlamlandırılır dolayısıyla kavramlara yüklenen anlam da algılanan his de değişkenlik gösterir.

Yazı yazardan tamamen bağımsız bir özellik gösteremez, yazara ait bir iz taşır. Çünkü onun ruhunda canlanır, zihninde olgunlaşır ve onun anlatımı ile meydana gelir. Yazar içine doğru yol açarken, yazarın yolculuğuna eşlik eden okurun içine de ayna tutar. Bu çıkarımın sonucu olarak edebiyat ruhtaki boşluğu dolduran bir sanattır da denilebilir.

Yazı özünde yazarın sırrıdır. Yazar sırrını paylaştığında kendisi ile aynı hissi yaşamış olan, aynı şeye gülmüş olan, aynı yerden yaralanmış olan, aynı derdi taşıyan veya tüm bunlara ilk kez şahitlik eden insanlara ulaşmış olur ve bir yerlerde birileri tarafından anlaşılma olmanın hazasını yaşar.

Bu çıkarımlar çerçevesinde anlaşılma ihtiyacının giderilmesinde önemli yeri olan edebiyatın ihtiyaç olmadığını iddia etmek güçtür.

Yüzyıllar önce kayaya sivri aletlerle bir şeyler kazıyan insan için de ihtiyaçtır yazın; kâğıdı kalemi alıp bir cümleyi oluşturmak için saatlerce kelimelere dans ettiren insan için de.

Çünkü edebiyat, vardım, yaşadım, düşündüm deme sanatıdır.

SÖZ MECLİSTEN DIŞARI

Neva SELÇUK

Edebiyat dergilerinin edebiyata katkılarından mı söz etmeliyiz, zararlarından mı? Ne zamandır dergi bahsi geçince bu soruya takılıp kalıyorum. Elbette ki olması gereken, şair adaylarının, öykücülüğe, düzyazıya soyunanların bir okul olarak algıladığı; edebiyat eserlerinin mümbit bir topraktan fıskırırcasına neşvünema bulduğu/bulması gereken edebiyat dergilerinin faziletlerinden konuşmak. Ama bence bu konuda olması gereken yerden fersah fersah uzaklığımız gün geçtikçe artmakta. Bu nedenle konuşulması gerekenin edebiyat dergilerinin edebiyata verdiği zararlar olduğu düşüncesindeyim. En azından ben öyle yapacağım. (Böyle bir yazıyı bir edebiyat dergisinin 50. sayısında yayımlayabiliyor olmak da A Kalemler Dergisi'nin güzelliği olsa gerek.)

Eğer edebiyat dergilerinin edebiyata verdikleri zararlardan konuşacaksak öncelikle şu soruyu sormamız gerekiyor: Dergiler, yayımladıkları çalışmalarla mı yoksa reddettikleri eserlerle mi edebiyata daha çok zarar veriyorlar? Bu soruya cevap vermek hiç de kolay değil.

Bir dergide yer bulan, edebi niteliği düşük çalışma -hele ki bu şiir başlığı altında sunulmuş ise- sadece o derginin okuyucuları nezdinde türün itibarsızlaşmasına, en hafif değerlendirmeye standartların tepe taklak dönmesine sebep olmakla kalmayacak; çok daha vahimi şiir/öykü yazma yolculuğunun başında olan dergi okuyucuları için, yayımlanmış çalışmalar, ibresi bozuk bir pusulaya dönüşecektir.

Edebiyat yolculuğunun başındaki hevesli okuyucu -çoğunluk bir ustası yoktur, el yordamıyla yolunu bulmak isterken dergileri işaret

levhası bilmektedir- edebiyat dergisinde gördüğü çalışmalardaki niteliği yakalamanın kolaylığı içerisinde bir adım ilerleyemeyecek, en iyimser bakışla yerinde sayacaktır.

Diğer taraftan, herhangi bir edebiyat dergisine yakınlık! Kuramamış, masum bir ifadeyle ulaşamamış kişilerin yazdığı ve dergilerin kapısından içeriye girmeyi başaramayan; şanslıysa "yayınlamayı uygun görmedik" cümlesiyle reddedilen, çoğunlukla görünmez olduğu düşünülecek kadar yok sayılan ve hiçbir cevaba değer görülmeyen çalışmalar ise bilgisayarların klasörlerinde, defterlerin sararmaya yüz tutmuş sayfalarında kaybolup gitmektedir. Asıl üzücü olansa belki edebiyata güzel eserler kazandıracak potansiyele sahip şair/yazar adaylarının yaşadıkları ve anlam veremedikleri bu muamele sonucunda düştükleri ümitsizlik onları yazına küstürecek boyutlara vardığında, açılmaya yüz tutmuş nice çiçeğin dalında solup gitmesi bir yana, yeşerme şansı bulamayan tohumlar toprağın altında çürüyecektir.

Dergidaş kişilerin sosyal medya hesapları birbirlerine yaptıkları övgülerle dolup taşmakta, yayımlanmış kitaplar el birliğiyle göklere çıkarılmakta iken nitelikli edebiyat okuru, olan bite -mecburen- kayıtsızca kütüphanesini muhafaza etmekle mevcudu ve kendini bu yozlaşmadan korumaya çalışmaktadır. Elbette ki sözümüz, bu atmosferin dışında kalmayı başaran güzide dergilerimizin dışındadır.

TAŞRA EDEBİYATI: YERELDEN EVRESELLİĞE YOLCULUK

Beste BEKİR

Taşra edebiyatı, genellikle büyük şehirlerin gürültüsünden uzak, sakin kasaba ve köy yaşamını konu alan bir edebi türdür. Bu tür, genellikle toplumun göz ardı ettiği kıyıda köşede kalmış yaşamları, kültürleri ve insan ilişkilerini vurgular; sessiz kasabaların derinliklerinde gizlenmiş hazine nev'inden öyküleri açığa çıkarma amacı taşır.

Bu edebi tür, genellikle doğanın güzellikleriyle iç içe geçmiş, zamana meydan okuyan küçük toplulukların portrelerini çizer. Yazarlar, taşra yaşamının sadeliği ve samimiyeti aracılığıyla evrensel insan deneyimlerine dokunarak okuyucuları etkiler. Taşra edebiyatında, büyük şehirlerdeki kaos ve hız, yerini dinginlik ve derin düşüncelere bırakır.

Taşra edebiyatı, belirli bir bölgenin yerel renklerini ve kültürünü yansıtarak o bölgenin özgünlüğünü vurgulaması dolayısıyla önemlidir. Yazarlar, bu tür eserlerinde sıklıkla yerel ağızlara, geleneklere ve folklorik unsurlara yer verir.

Genellikle toplumun alt sınıflarına odaklanarak onların yaşam mücadelesini, günlük zorluklarını ve umutlarını anlatan taşra edebiyatı, okuyucuya toplumun genel yapısı hakkında derinlemesine bir bakış sunar.

Karakter odaklı bir yaklaşıma sahip olması sayesinde ise insan ilişkilerine en ince ayrıntısına kadar ışık tutarak duygusal bir derinlik kazandırır. Aile bağları, dostluklar ve komşuluk ilişkileri sıklıkla konu edilir.

Bu tip eserlerde taşra, genellikle doğayla iç içe olan bir mekân olarak betimlenir. Toprak, tarla, köy meydanı gibi doğal unsurlar, öykünün atmosferini oluşturur ve karakterlerin yaşantısını

şekillendirir.

Taşra edebiyatı, küçük detaylarda gizlenmiş büyük anlamları keşfetme arzusuyla okuyucuları düşünmeye ve karakterlerle duygusal bir bağ kurmaya davet eder. Sessiz kasabalardan yükselen bu edebi çılgılık, insanın köklerine, doğaya ve basit yaşamın derinliklerine duyulan özlemin bir yansımasıdır.

Dünya edebiyatında Amerikalı yazar Sherwood Anderson, bu türün önde gelen temsilcilerinden biridir. Yazarın "Winesburg, Ohio" adlı eseri, küçük bir kasabanın sakinleri arasındaki karmaşık ilişkileri her birinin iç dünyalarına ayrı ayrı ışık tutarak inceler. Taşra yaşamının duygusal derinliklerine nüfuz eden ve zorluklarına da yer veren Anderson, taşra edebiyatının öncülerinden biri olarak yazdığı eserlerle bu türün zenginliğine katkıda bulunmuştur.

Ünlü yazar Gabriel García Márquez'in "Yüzyıllık Yalnızlık" adlı romanı tam bir taşra edebiyatı örneğidir. Olayların Macondo adlı hayali bir kasabada geçtiği eserde Latin Amerika'nın taşra topluluklarının sosyal ve tarihi yönleri gözler önüne serilir.

İngiliz yazar Thomas Hardy'nin "Çılgın Kalabalıktan Uzak" adlı romanı ise, İngiltere'nin taşra köylerinde geçer ve karmaşık aşk ilişkilerini, toplumsal normları ve doğanın etkilerini ele alır.

Bir diğer örnek olarak Amerikalı yazar Harper Lee'nin "Bülbülü Öldürmek" adlı eserini sayabiliriz. Romanda yazar, küçük bir Alabama kasabasında geçen olaylar vasıtasıyla okuyucunun dikkatini ırkçılık, adalet gibi

temalara çeker.

Türk edebiyatında da önemli bir yere sahip olan taşra edebiyatı, dünya edebiyatında olduğu gibi genellikle küçük kasaba veya köylerde geçen öyküleri, yaşam tarzlarını ve insan ilişkilerini konu edinir. Taşra edebiyatı, genellikle yerel renkleri, kültürü ve insanların günlük yaşantılarını ele alarak toplumsal dokunun derinliklerine iner.

İşte Türk edebiyatından taşra yaşamını konu alan bazı örnekler:

Tarık Buğra'nın "Küçük Ağa"sı, küçük bir Anadolu kasabasında geçer, kasaba ilişkilerini ve sosyal dokuyu ele alır. Milli Mücadele dönemine merkezden değil taşradan bakması açısından önemlidir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun ünlü eseri "Yaban"da ise taşra ve merkezin hiç de hoş olmayan, alışılmadık karşılaşmasını Ahmet Celal karakteri üzerinden inceleme fırsatı buluruz. Eserde taşradaki insanların yaşamları ve davranışları, aydın- taşralı çatışması ayrıntılı olarak resmedilir.

Taşra edebiyatına bir başka önemli örnek Reşat Nuri Güntekin'in "Çalıkuşu"dur. Eser bir köydeki öğretmenin yaşamını konu alır ve taşra yaşamının çeşitli yönlerine ışık tutar.

Orhan Kemal'in "Bereketli Topraklar Üzerinde" adlı eseri ise Türkiye'nin taşra köylerinde geçen olaylar üzerine kuruludur. Roman, toprakla mücadele eden köylülerin yaşamını, sorunlarını, köyden kente göç ederken yaşadıkları çatışmaları ele alır.

Türk edebiyatının zengin mirasının önemli bir parçasını oluşturan ve burada sayamadığımız başka yüzlerce eser, edebiyatımızda taşra yaşamını ve toplumun dinamiklerini farklı açılardan ele almakla birlikte yerel renkleri ve insan dokusunu başarıyla işleyerek okuyucuya hem yerel hem evrensel hem de zengin bir perspektif sunması açısından büyük öneme sahiptir.

AFFETMEYİ ÖĞRET KALBİMİZE

Mavinin ahengiyle
varlığın özü sanaydi
kör sözler kör kulaklar
hüznün ve ümidin kaosu

Pişmanlık iç içe geçmiş
zemheri küfürler üşümekte
boşluk ve mana

Gönderemiyorum Umut kuşları bile
doğulu kadınların rüyasına benzetip
avuç içini öptüğüm
bilge adam
dilim lal

çıplak İstanbul'un yüzüne karşı

Şiirden yahut gökyüzünden
unutulacak herkesin bir anı var
beni biraz affedemez misin.

İlknur Ulaş AKIN

EDEBİYAT VE HAYAT

İlker İLGÜN

Sosyolog Giddens'in Refleksivite (reflexivity) kavramını "*dilin, düşüncenin, zihnin veya bir disiplinin kendi üzerine dönme gücü veya yeteneği, düşünümSELLİK anlamında zihnin kendi üzerine dönmesi, kendisinin hem öznesi hem de nesnesi olma kapasitesi, bilincin kendi özbilincine sahip olması durumu, bir bilgi dalı ya da disiplinin bir teori veya ideolojinin araştırma konusu ya da düşünce-nesnesi bağlamında benimsemediği bakış açısı, yöntem veya stratejileri söz konusu yöntem veya stratejilerle bunları kullanarak ulaştığı düşünce ya da teorilere de uygulaması durumu.*" Diye tanımlar. Bu tanıma en uygun alan olarak gördüğüm sosyoloji ve edebiyat tam da Giddens'in ifade ettiği gibi kendini besleyip yeniden inşa etme gücü olan alanlardır.

Edebiyat gündelik olayların içinden alıp çıkarılamaz ve yalnızca gündelik hadiseleri anlatan yönüyle sınırlamakta mümkün değildir. Edebiyatta sosyoloji gibi kendi problemlerini de anlatan yönüyle dinamik bir olgudur. Edebiyat hem toplum hayatını yansıttığı gibi onda eksik gördüğü yönleri de hayatın içine dâhil ederek yansıtma özelliği ile üzerindeki ilgiyi daha da diri tutar.

Edebiyatın belirlenmiş, keskin ve aşılama-yan kuralları yoktur. Kuralı; hayat, kurgu, yazar ve okurun zihin dünyası belirler. Edebiyat bu anlamda okurla oluşturduğu ilişki ile zihinler arası bir ağ yaratır. Bu ağ şehirli bir ağdır. Şehirli dememizdeki murat kişisel farklılıkları gizlemeden ve kişisel değerleri başkasına dayatmadan başkalarıyla ilişki kurma fırsatı veren zihinsel üretime meydan tanınmasından ötürüdür. Yoksa bu günkü dolaşıma sokulan anlamıyla kentler kimliksizliğin simgesi haline getirilmiştir. Gün-

müzde şehirlerinde insan ilişkileri alışveriş ve turizm etkinliklerine indirgenmiştir. Bu indirgenerek sürükleniş hızla devam ettirilmektedir. AVM'ler bunun canlı sembolü olarak önümüzde durmaktadır. Bu nedenle günümüz önemli sosyologlarından Sennet'e göre, "*modern kültürün sorunu, kamusal mekânların nasıl düzenleneceği, kişiliksizliğin ve kimliksizliğin nasıl giderileceği ve kentsel mekânın yeniden insan yaşantısının bir boyutu hâline nasıl getirileceğidir.*" Bu soruların cevabı ancak edebi eserler ve yaşantılar edebiyat ağı içinde sorgulanarak açığa çıkarılabilir. Bu yönüyle de edebiyattan uzak olmak bu çözüm imkânlarından uzak kalmayı da doğurur. Edebiyat bu bağlamda kamusal alanla mahrem alan arasındaki ilişkilerin nasıl düzenleneceğine dair de ipuçları sunar. Selim Tunçbilek'in "*Davet*" romanı zihinsel olarak bu sorgulamayı yapan kıymetli bir eser olduğu için anmadan geçemeyeceğim. Bu sorgulamaları yapmadan ve Selim Tunçbilek'in "*Davet*"te ileri sürdüğü tezlerle cevap bulmadan yarının sağlıklı toplumunu inşa edebilmemizin mümkün olmadığını düşünüyorum. Zira bu sorulara cevap üretmezsek bireyi ve ondan meydana gelen toplumu huzurlu kılma şansımız olamaz. Richard Sennett'in "*Kamusal İnsanın Çöküşü*" adlı alanında çığır açan dev eserinde cevaplarını aradığı; "*Sessiz kalarak seyretme, kamusal hayatın tek yolu haline nasıl geldi? Yalnız kalma, bir hak olarak nasıl oluştu? Özel hayat ilgi odağı haline nasıl geldi?*" soruları Selim Tunçbilek'in "*Davet*" adlı hikâyesinde hayatın içinden canlı olarak sorulur. Kamusal alanla özel hayat arasındaki ilişkilerin nasıl kurulması gerektiğine dair zihinsel sorular üretir. Kamusal alanın nasıl yaşanılır bir alan

olmaktan çıktığına dair ipuçları Kafka'nın eserlerinin de konusudur. Selim Tunçbilek'in "Davet"i ile Kafka'nın "dava"sını bu çerçevede aralarında kan bağı olan eserler olarak görüyorum. Bu nedenle Davet'in kahramanı Avukat Candan Güneş'i "ötekine" sokakta yani kamusal alanda "merhaba" diyen insanın aydınlık yüzü olarak da görüyorum. Eserde kamunun sözcüsü görünümündeki görevli Sabri Bey, eşiğin iki adım gerisinde durmasıyla mahrem alanla kamusal alanın çizgisini yansıtmaya açısından değerli buldum. Evin mahremiyetin sembolü olarak kullanılması, dışarıda insanın çaresizliği ve yalnızlığı tüm satırlarda hissettiğimiz bir olgudur. Akşam eve dönüşle evden yansıyan huzur ve güven kamusal alanda nasıl sağlanır sorusunu bize sorduran bu eser önemsenmez mi?

Neoliberalizm nasıl sermaye sahiplerini mutlu kılma düşüncesiye "Sosyal devlet" kavramı aslında kamusal imkânlarla bireyleri mutlu edebilme çabasından başka bir şey değildir. O halde kof bir kamusal otorite diyalogu ile devleti nasıl sosyal kılabiliriz ki? "Davet"i okurken bütün bunları düşünmeden edemedim. Diğer yandan otoritenin yaratmış olduğu statülerin önemsizliği vurgusunu Av. Candan Güneş'in çaresizliğinde anlıyorum. Bu bağlamda "hayat dolu" bir kamusal alanın yaratılabileceği ümidini taşıyan bu edebiyat eserlerini ve edebiyatı önemsemek gerektiğini düşünüyorum.

Mahrem alanla kamusal alan arasındaki sınırların yok olduğu günümüz sanal yaşantısına dair edebiyat yani yaratıcı zihninin nasıl bir anlamlandırma üreteceğini merak etmek bile edebiyat eserlerini kendi adıma okumayı ve üzerine düşünmeyi zorunlu kılıyor. Zira bu alanı özgürleşme olarak algılayan bireyin nasıl bir tuzak kurulduğunu söyleyen Sennett'i anlamamız çokta mümkün olmayacak. Bu çerçevede hayatın bizatihi içinden anlam üreten edebiyat, zihinler arasında geniş mekânlar yaratma özelliği olan yazılı geleneğimizin vazgeçemeyeceğimiz birikimlerini oluşturduğunu derinden idrak etmemiz gerekiyor.

İNSANA İNSANCA YÖNELMEK...

Aşk, hep sen tek sen yüreğimde...
Biraz, ömürden kalan şey elde...

Cemre içe düşen çiçek kardelende,
Çare, insana insanca yöneldiğinde...

Derman, dertle beraber bilindiğinde...
Elem, ufkun sürmesidir sensizliğinde

Fanilik, yazgıdır ömür sürdüğünde,
Gemiler fethe yakın karadan yürüdüğünde,

Hüzün, sanat şair yüreklerinde...
İssızlık, hayat çizgisi yoksul ellerinde...

İmge şehrin yitik vaatlerinde,
Jale günün ilk saatlerinde,

Kar lapa lapa zülûflerinde,
Laleler rengârenk bahçelerinde...

Mükâfat ne çok beklentilerinde,
Nedamet bulunmaz sözlüklerinde,

Okun temreni göğüs kafeslerinde,
Ömür heba edilen her şey önlerinde,

Para taht kurmuş gönüllerinde,
Riya tarzı hayat ömürlerinde,

Sevgi içi boş kelimelerinde,
Şimşek eksik olmaz gecelerinde,

Toprak unutulmuş yan özlerinde,
Uçurum manaya kapalı gözlerinde,

Ümit denizin ak köpüklerinde...
Virane yürekler mamur şehirlerinde...

Yarın beklenir seherlerinde,
Ziya dağın zirvelerinde...

Burhan KALE

BEYAZ BULUT

Selçuk ŞAMİL

İnsan demek umut demek... Karamsar görünmek istemem fakat hayat kirlenmiş, sokaklar nahış, edep hayattan sıyrılıp çıkmış gibi... Genel itibariyle günümüz toplumsal hayatındaki bozulma edebi hayatı etkilemektedir. Bu bozulma sadece ahlaki bakımdan değil, hayatın her alanında derinleşmiş bir durum arz etmektedir...

İç âlemini keşfedememiş ya da böyle bir gayreti hiç bir zaman olmamış insan ne kadar yetenekli olursa olsun edebi hayatımıza ne sunacaktır. Hayatın kendisi güzel mi ki hayatı olduğu gibi anlatmanın bir cazibesi olsun... Sanatçı görmek istediği ufuklara işaret etmelidir... O, bir hayal yazarıdır, kurgu denilen şey bu olsa gerek... İddialı konuşmak nasıl insanları boğarsa iddialı yazmak aynı menfi neticeyi doğurabilir... Tamam, tırnak içinde Beylik cümleler yazmayalım... Oysa günümüzde ne söylediğin geçelim nasıl söylediğin bile umursanmıyor sadece fiiliyata dökülen hareketler ve ürkütülen kimselerin tepki veya tavırları üzerine sadece sanat değil hayatın diğer alanları da düzenlenmek istenmektedir... Bu durumun yansımalarından biri olarak roman, hikâye ya da şiir yazarları ünlü olmak ve para kazanmak için sürekli kitap çıkarmaktadırlar. Bu kulvarın diğer kanadı olan ve dertleri edebiyat olduğu şüpheli yayınevleri, bu güne kadar en önemli eserleri hayatımıza kazandıran çoğu sefalet içinde yaşayıp ölmüş edebi şahsiyetler gibi milletin gönül teline dokunan dizeler/metinler ortaya çıkmasına zemin hazırlamaya çalışmaları eşyanın tabiatına ters düşmektedir... Böyle giderse insanımız daha çok yıllar bir kaç şairi azam 'ın dışında kimseden bir kaç dize olsun hatırına getirip okuyamayacaktır...

Herkes aynı yetenekte değildir bunun farkında olmak belki bir başlangıç noktası kabul edilebilir... Nice yetenekli kalemler ise ilgisizlik ve "ben" merkezli çabaların gölgesinde sönüp gitmektedir.

Akalemler'in 50. Sayısına ulaşması, her ne kadar yukarıda bahsedilen hususların gölgesinde kalsa bile, beni çok mutlu etti. Kendi yağında kavruken ve tamamen edebiyat aşkı ile oluşturulmuş derginin 100. Sayısına ulaşmasını temenni ederim. Taşrada bir edebi derginin 50. Sayısına hem de göz ardı edilemeyecek yazı, öykü, deneme, şiir vb. ile ulaşması tarihe düşülmesi gereken not değil nedir?

Her şey eskiyor, her ışık sönüyor fakat söz öyle mi? Söz zamanı ısıtıyor ve bu ışık milletlerin geleceğini aydınlatıyor... Söz derken erbabi biliyor neyi kastettiğimizi... Söz, milletin bağrına atılan tohumdur... Yüreklerde güllerle dolu bir bahçeyi ancak yeni Mevlanalar, Yunuslar yetiştirerek kurabiliriz... Sanata mesafeli duran, hatta şiiri sevmediğini söyleyen aydınlarımız bilmelidirler ki "...kimseye verilmiş sözü yoktur, sokaklarında şiir okunmayan şehrin..." şehirlerin...

Her şey eskiyor, her ışık sönüyor fakat söz öyle mi? Söz zamanı ısıtıyor ve bu ışık milletlerin geleceğini aydınlatıyor... Söz derken erbabi biliyor neyi kastettiğimizi... Söz, milletin bağrına atılan tohumdur... Yüreklerde güllerle dolu bir bahçeyi ancak yeni Mevlanalar, Yunuslar yetiştirerek kurabiliriz... Sanata mesafeli duran, hatta şiiri sevmediğini söyleyen aydınlarımız bilmelidirler ki "...kimseye verilmiş sözü yoktur, sokaklarında şiir okunmayan şehrin..." şehirlerin...

İKTİSATLI YAŞAMAK

Kübra KIZILTOPRAK

Bazı şeyler hep uzak, bazı şeyler basit geliyor insana. Büyük büyük binalarda yaşarken de unutuyoruz bir şeyleri. Bakıp geçtiğimiz, görüp kaçırdığımız bir sürü alan var mesela. Bir kitabın üzerinde ki emeği de yok sayıyoruz kimi zaman. Bir yemeğin kokusundaki yorgunluğu duymuyoruz. Kıt olan kaynaklarla sınırsız olan insan ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan İktisatla birlikte çocukken daha başkaydı derken, Dünya büyük kalıyor. Şehirler büyürken biz küçülüyoruz. Dünya küçülüyor biz kaçırıyoruz.

Bir ara kar yağıyor. Yeniden kurulan düşlere dair beyazlara bakıyorum. Bir daha nerede karşılaşım bilemediğim beyazlara bakıyorum. Alabildiğine beyaz alabildiğine masum geliyor bana. Huzur mutluluk sevinç hepsi aynı anda bedenimde. Benimle. Uzun zaman sonra yaşanan tatlı birkaç saatin içindeyim. İhtiyaç duyduğum an da koşarak bana gelen vakitlerdeyim. Unutulmasın diye saklanan hatıralar var şu anda.

Sonra salep kokusu sarıyor havayı. Kar tanelerinin ıssızlığıyla, sakince serpiştirilmiş tarçınlarla beraber kurulan hayallere doğru esiyor rüzgâr. Savuruyor umutları. Küllenen acıları. Yeşeren mutluluk hüznlerinin üstünü örtüyor. Her kar yağışında içimde aynı his. Kaçırma düşen taneleri. Sen görmeden birinin bile yere düşmesine izin verme. Geç karşısına seyret onları. Şükret var olana. Son kez bakıyormuş gibi bak. Dünya değişiyor. Belki son kez izliyorsun. Belki bir daha yeryüzü beyaz kalmayacak. Belki Gökyüzü bir daha bugün ki

kadar başka olmayacak.

Anımsıyorum olanları. Biz kar yağışındaki önemi unuttuk. Taneciklerin yere düşüşündeki gizemi unuttuk. Bir salep kokusunda, bir tarçında, belki bir kahve kokusunda saklı olan hazineyi göremedik. Durup bakmayı, beklemeyi unuttuk. Kocaman hayatlarımıza sığdıramadığımız pek çok an eksik kaldı belki de.

Küçük gördük bazı şeyleri. Hiç olmamış gibi davrandık bazı şeylere. Varlığına haksızlık ettik. Büyütürken küçülttük bence. Yüceltirken eksik kalanları yok ettik. Bir meslek nasıl bir hayatın tamamı olurken, aynı anda, insanın hayatını nasıl elinden alır onu gördük. Ben şimdi bir İktisatçı kolay yetişmiyor desem ne olur ki? Sanki bir Doktor, bir Mühendis, bir Öğretmen, bir Elektrikçi kolay yetişiyormuş gibi. Bir İktisatçı kolay yetişmiyor desem ne olur ki?

Hal böyleyken de kendimizi unuttuk. Bir mum ışığında mutluluk aramayı bırakalı sahi ne kadar oldu? Hep beğenilme takdir görme ve tebrik edilme sevdası. Biz başkaları için yaşamaya onlar desin diye yapmaya devam ettikçe kendimizi hayallerimizi hayatımızı unuttuk. Bir ressam kolay yetişmiyor. Bir sanatçı kolay yetişmiyor. Bir bir bir. Bu birler hep çoğalarak devam ederken de her

birey, hayata katılırken hayatın içinde var olma mücadelesini sürdürürken bazı şeyler hiç de kolay olmuyor.

Kişi kendini yetiştirirken hiçbir şey kolay olmuyor. İktisatlı

olalım derken yaşamın içinde kayıp mı olduk acaba? Hep yetiştirme çabası. Hep bir yetirme çabasındayız. Kendini unutmak bu hayatta eksik bırakıyor insanı. Umutlar, içimizdeki inancı diri tutmuyor. Hep önceliklere paye vererek kendini geri plana atmak mutlu etmiyor. An da kalmayı, kıymet bilmeyi unutturken Dünya denen yaşamı da unuttuk.

Bazen bir Gala oluyor gökyüzünde. Kırıldı-ğın anlatıyor sanki bize. Küskünüm diyor. Değişen mevsimlere, dönüşen Dünya'ya dikkat çekmek istiyor gibi bir edayla geç kalıyor bazı şeylere. Eskilerin bildiği mevsimlerin günleri şaşmazken, dakik zamanı geç kalıyor artık.

Dünya önceliğin benim diyor belki de. Temiz kalmaya çabalarken saflaşmak için mücadele ediyorum diyor. Yeryüzünde bir Gala Çiçeğini misafir ediyor mesela. Özenli bir bakımla bembeyaz güzelliğini bize sunmak için o zamanla yarış halindeyken, Dünya benimle savaşınız boşa diyor. Beyhude bir çabadasınız. Dokunursanız solarım. Yavaş yavaş ölürüm. İçimden taşanlarla, yüzümden eksilenlerle olanlar oluyor. Ben verdikçe siz daha çok istiyor, sunulan güzel şeyleri kaçıyorsunuz.

Dünya'ya kulak verirsek yaşamı daha iktisatlı hale getirmeye çalıştığımızı sandıkça, duygularımızı da mı küçülttük acaba? Mutluluğu yanlış yerlerde mi aramaya başladık? Yoksa hep daha fazlasını isterken yok saydıklarımız, istediklerimiz, beklediklerimiz daha da mı büyüdü? Önüne geçemedik. Anıları unuttuk. İnsanı unuttuk. Benliği unuttuk. Tatları unuttuk. Duymayı, dinlemeyi unuttuk. Emeği unuttuk. Mutluluğu unuttuk. Belki de sevmeyi ve sevilmeyi unuttuk.

Biraz tarçın kokusunda kaybolmaya, bir kar tanesinde unuttuklarımızı aramaya, belki de bir Gala Çiçeğinin güzelliğinin karşısında hayran olmaya degecek bir hayat var.

Bu Dünya'da biz yaşıyoruz.

Dünya'da bizimle yaşıyor.

Küçürek Hikâyeler

HAYALLER

Ahmet Rifat İLHAN

Dijital sayaç, iki bin dokuz yüz seksen dördü gösteriyordu.

Her yeri kaplayan, yapay zekâsıyla dünyayı yöneten bir makine içinde yaşıyorlardı. Kendince hayalleri vardı hepsinin.

Bazılarının hayali küçüktü. Makinenin içyapısına sızmak... Virüs gibi. Devrelerine, işletim sistemine, hafızasına... Bir anlamda, iç huzursuzluk ve kargaşa çıkarmak.

Bazılarınınınsa hayali daha büyük... Dünyanın yönetimini, sistemin izin verdiği zamana kadar devralmak için makinenin donanımını ele geçirmek. İşlemciyi, ses ve görüntü kartını...

Kimisinin de hayali dünyaya sığmazdı. Onların hedefi etrafı kat kat güvenlik duvarıyla örülü ana kartı ele geçirmektir. Gerçek savaşçılar gibi.

Hepsinin mücadelesi kendine göre çetindi. Savaşı, hayali sınırsız olanlar kazandı sonunda. Ancak dünyada yalnız bir adamla kadın kaldı.

VEDA

Nilüfer ÇEKEN ÖZBAY

İki katlı taş evin önü kalabalıktı. İnsanlar avludaki duvarın dışına taşmıştı. Gelenler, gidenler, bir şeyler söyleyenler bir uğultu oluştuyordu. Gökyüzündeki gri bulutlar siyaha dönüyordu. Yağmur ha yağdı ha yağacak. Hava bekleyenlere bir kat daha ağırlık veriyor. İki sandalye getirilip kapının önüne tabut için konuldu. Bir saatlik bekleyişin sonunda cenaze hastaneden geldi.

Zeynep, başında beyaz örtüsü, yüzünde yılların oluşturduğu derin çizgiler, iki kat olmuş beliyile tabutun başına geldi. “On beş günlük ayrılığın kavuşması bu”, diye geçirdi içinden. “Açın,” dedi göreceğim. Sesi cılız ama buyurgandı. İmam başını eğdi. Etrafta oluşan hareketlilik emrin anlaşıldığını gösteriyordu. Cemaat sessizce bir adım geri çekildi. Herkes susmuş asırlık annenin evladıyla vedalaşmasını izliyordu. Yavaşça bir adım attı. Derin bir nefes aldı. Hareketlerindeki tutukluk yürek acısından mıydı yaşlılıktan mıydı kimse bilemedi.

Eğildi, “Bu dünyadan göçtün diye ağlayacak değilim. Asıl yerine şimdi ulaştın. Orada iyi ol. Yanına geleceğim güne kadar babanla ablanın yanında bekle beni,” dedi. Kızının yüzünü okşadıktan sonra avuçlarını kokladı. Doğrulamakta zorluk çekti. Bastonuna dayandı. Kimsenin koluna girmesine izin vermedi. Başını dik tuttu. Arkasına bakmadan eve girdi. Sobanın üzerindeki kiremide yeleğinin cebinden çıkardığı buhurdan bir tutam attı. Pencerenin önüne geldiğinde yağmur başlamıştı. Tabut omuzlar üzerinde mezarlığa götürülüyordu. Elini göğsüne koy-

du. İçinden üç defa “Helal olsun,” dedi. Buhur kokusu onu yıllar öncesine götürdü.

Tarlada kendine doğru yürüyenleri gördüğünde pırasa söküyordu. Mart soğuğu iliklerine işlemişti. Evet, Hatice’nin annesiydi. Evet, kardeşleriyle evde bırakmıştı. Evet, sabahtan beri burada çalışıyordu. Evet, kocası malları satmak için pazarda tezgâh açmıştı. Dinlerken elleri titremeye başladı. Gözleri karardı. Ayağının altındaki toprağın kaydığını hissetti. Hatice bahçede oynarken kaçan topunu almak için yola fırlamış karşından gelen aracın altında kalmış. Kulaklarının uğuldamasıyla birlikte yere düşmüştü.

Gözünü açtığı anda eter koklatılıyordu. Genzinin yandığını hissetti. Başucunda bir hemşire elindeki kâğıda bir şeyler yazıyordu. Kaç yaşında olduğu sorulunca annesi “Yirmi yedi,” dedi. Kimden almıştı haberi, onu nasıl bulmuştu? Peki, şimdi o Hatice’sini nasıl bulacaktı? Neredeydi şimdi? Can acısıyla saçlarına yapıştı. Elinde bir tutam kaldı. Annesi dışarı çıktı. Elinde bir taşla döndü. Sıkılı avuçlarını zor açtı. “Sen böyle yaparsan rahat etmez Hatice gittiği yerde,” dedi. “Al bunu.” Zeynep’in günler geceler boyunca düşmedi o taş elinden.

Yaşlı kadının gözleri taşı aradı. Oradaydı işte. Başucunun üzerindeki rafta duruyordu. O tarafa yürüdü. Taşı eline aldı, baktı. Bağına basacakken vazgeçti. Yerine geri koydu. Dermanın kalmadığını hissetti. Usulca yatağına çöktü.

EDEBİYAT

Işık TEKİN

Edebiyat yara almış yorgun ruhumun ilacıdır. Hayat yolunda bana ışık tutan meşaledir. Nerede bir edebiyat seven görsem orada yaşamın soluğunu duyarım. Çünkü nefesimdir edebiyat. Okumadan, öğrenmeden geçen bir günüm kurumuş bir ağaç dalı gibi solar. Ölümünün soluk rengi üstümü kaplar. Ömrüm heyecansız, yavan bir yola sapar. Oysa okudukça güzelleşirim. Okudukça insanlığa açılırım. Yaşam bulurum. Dostum olur kitaplarım. Yalnızlığıma sırdaş... Çayımın ortağı... Ne güzeldir bir yazarla en samimi hisleri paylaşmak onunla yakın iki arkadaş olmak. Yıllardır görmediğim dostuma sarılır gibi kitabıma sarılmak...

Edebiyat benim iyilik meleğimdir. Geçmişin düşünürü ile yaptığım keyifli bir sohbetir. Kimin eli kitaplara dokunursa iyilik takılır okuyanın omuzlarına. Kimin yüreği sızlıyorsa derman olur varlığına.

Rüyadır edebiyat. Geceleri görüp sabahları hayal olduğunu sandığımız rüyalarımızdır. Hayallerin içinden haykıran gerçeklerimizdir. Hayal olduğunu kanıtlayamadığımız...

Bir gün kitap okumuyorsam ve kitapçımdan kitap almıyorsam artık yaşamıyorum, ölmüşüm demektir.

Hız. Ali'nin sözünde ki'' bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum'' der gibi

Çünkü kitap iki yol ayrımında bilgeliğe giden tek yoldur. Yaşamdır.

GÜN KURUSU

Debisi yüksek bir şiir nehri

Sana baktığımda

Coşkulu kelimeler akıyor içimde

Önümde senden bir set

Arkamda serin sesin

Doldur beni hadi

İç kana kana

Kaldır tüm setleri

Gün kurusu

Dudaklarınla

Kurtuluş ÇELEBİ

A•KALEMLER

İki Aylık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi (Şiir Vakti Ekidir)

Sahibi : S.TUNÇBİLEK

ISSN : 2147- 2203

G. Yayın Yönetmeni: Selim TUNÇBİLEK

Yıllık Katkı : İsteğe Bağlı

Y. İşleri Müdürü: Mehmet TUNÇBİLEK

Baskı : Geçit Ofset

Tel: 0507 887 17 91

Satış : www.epazardanal.comKamu kaynaklarından abone kaydetmez.E-posta : akalemlerdersisi@gmail.com

Adres : Gesi Cumhuriyet Mah. Çarşı Sokak Tunçbilek İş merkezi No: 4 - B Melikgazi - Kayseri

